

PRAKSA USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE

Pripremila:

Prof. dr. Marina M. Simović

sekretar u Ombudsmanu za djecu Republike Srpske

PRAVO NA SLOBODU I SIGURNOST

Razlozi za pritvor

Povrijeđeno je apelantovo pravo na slobodu i sigurnost osobe iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 1. tačka c) i stav 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda jer se obrazloženja koja je ponudio prvostepeni sud ne mogu prihvatiti kao „relevantna“ i „dovoljna“ za zaključak o postojanju posebnih pritvorskih razloga iz člana 146. stav 1. tač. b) i c) Zakona o krivičnom postupku Federacije BiH, a drugostepeni sud se, potvrđujući prvostepeno rješenje, uopšte nije izjašnjavao na utemeljenost apelantovih prigovora koje ponavlja i u apelaciji.

Iz obrazloženja:

Ustavni sud podsjeća na to da sudski organ prilikom odlučivanja mora biti svjestan da je lišavanje slobode, nasuprot pravu na sigurnost kao osnovnom ljudskom pravu *ultima ratio*, te da mjere zabrane moraju biti upotrijebljene ako se može postići cilj (vidi, *mutatis mutandis*, Evropski sud za ljudska prava, *Stögmüller protiv Austrije*, presuda od 10. novembra 1969. godine, Serija A, broj 9, stav 15). U tom smislu, Ustavni

sud zapaža da je prvostepeni sud konstatovao da apelantov branilac nije dao jasne i obrazložene razloge za prijedlog da se apelantu odredi mjera tzv. kućnog pritvora, na temelju kojih bi sud našao, odnosno utvrdio da će se ista svrha postići i tom mjerom. Ustavni sud dalje zapaža da je apelant u žalbi protiv prvostepenog rješenja naveo da „prvostepeni sud nije jasno i argumentovano obrazložio zašto se mjerama zabrane ne može osigurati neometano vođenje krivičnog postupka“. Međutim, Ustavni sud zapaža da drugostepeno vijeće uopšte nije navelo razloge da li je i zbog čega smatralo neutemeljenim apelantove navode kojima je osporavao prvostepeno rješenje u dijelu njegovog zahtjeva za određivanje blažih mjera zabrane.

Ustavni sud podsjeća na to da je u svojoj dosadašnjoj praksi usvojio stav da, s obzirom na temporalni karakter rješenja o određivanju, odnosno produženju mjere pritvora, u situaciji kada utvrdi da je lišavanje slobode apelanata po pobijanoj odluci redovnog suda rezultiralo povredom prava na slobodu i sigurnost osobe, ali da je u trenutku donošenja odluke Ustavnog suda lišavanje slobode prema pobijanim odlukama isteklo - dovoljno da utvrdi povredu ustavnog prava i ukaže na učinjene propuste u postupku određivanja mjere pritvora (vidi, između ostalih, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu, broj AP 4531/15 od 8. decembra 2015. godine, tač. 68. i 69. s referencama na relevantnu praksu Ustavnog suda, dostupna na www.ustavnisud.ba). Stoga, u konkretnom slučaju Ustavni sud utvrđuje samo deklaratornu povredu u odnosu na pobijano drugostepeno rješenje Opštinskog suda naglašavajući da redoviti sud, pri određivanju i produženju mjere pritvora, mora osigurati garancije koje su date odredbama člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine, kao i članom 5. Evropske konvencije.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP 394/18 od 13. marta 2018. godine)

PRAVO NA SLOBODU I SIGURNOST

Izdržavanju kazne zatvora „na osnovu nepravosnažne presude“

Ne postoji povreda prava na ličnu slobodu i sigurnost iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 1. tačka a) Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda kada za apelantovo lišavanje slobode do donošenja nove odluke

Suda BiH postoji dovoljna uzročna veza između prvobitne presude i nastavka zadržavanja na izdržavanju kazne zatvora.

Iz obrazloženja:

Imajući u vidu navedeni predmet, kao i konkretnu apelaciju koju rješava, bez obzira na određene razlike među predmetima, Ustavni sud može i na konkretni predmet primjeniti isti princip prema kojem „činjenica da je presuda [...] ukinuta samo u pogledu [...] i da je predmet vraćen na ponovno odlučivanje samo u pogledu odluke o visini kazne“, prema mišljenju Ustavnog suda nije dovela do prekida uzročne veze između osuđujuće presude kojom je utvrđena apelantova krivica i apelantovog zadržavanja na izdržavanju kazne zatvora do konačne odluke o visini kazne. Naime, apelant se nalazi na izdržavanju kazne zatvora po osnovu pravosnažne presude od 29. septembra 2015. godine, kojom je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od sedam godina i šest mjeseci. Navedena odluka jeste u jednom dijelu (tački 3. izreke presude i u dijelu odluke o kazni) ukinuta odlukom Ustavnog suda AP 223/16. S druge strane, nesporno je da je apelant u odnosu na tač. 1. i 2. presude oglašen krivim.

Ustavni sud primjećuje da ukidanje odluke o kazni nije posljedica pitanja postojanja „osuđujuće presude“ u odnosu na tač. 1. i 2. presude, odnosno generalno zaključka o apelantovoj krivici. Naime, Ustavni sud je u odluci AP 223/16 naveo da kako je utvrdio povredu prava na pravično suđenje u odnosu na tačku 3. izreke i ukinuo presudu u tom dijelu - „posljedično tome ukinuo je i odluku o kazni“. Stoga, Ustavni sud u značenju osuđujuće „presude“, kada se imaju u vidu okolnosti konkretnog slučaja, ne može da zanemari postojanje utvrđene krivice za tačno definisano krivično djelo (organizovani kriminal iz člana 250. stav 2. u vezi sa krivičnim djelom neovlašteni promet opojnim drogama iz člana 195. stav 1. Krivičnog zakona BiH - „Službeni glasnik BiH“ br. 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07, 8/10, 47/14, 22/15, 40/15), kao i da je zakonom propisana kazna zatvora za navedeno krivično djelo minimalno pet do 20 godina.

Dakle, činjenica da kazna sada nije definitivno utvrđena sama po sebi ne utiče na postojanje „presude“, jer za krivično djelo za koje je apelant osuđen i za koje je u dvije tačke presuda pravosnažna nesporno će biti utvrđena „kazna“, u okviru zakonom propisanih granica (imajući u vidu sve mogućnosti koje će cijeliti redovni sud u okolnostima konkretnog slučaja, odnosno sve otežavajuće i olakšavajuće

okolnosti na strani apelanta). Stoga, ukidanje odluke u tom dijelu, odnosno novi postupak po odluci AP 223/16, može eventualno uticati samo na odluku o „visini kazne“, ne na postojanje „kazne“. S tim u vezi, Ustavni sud može da podrži i tumačenje Suda BiH dato u osporenom rješenju, odnosno da vrijeme koje je apelant proveo na izdržavanju kazne ne prelazi zakonski minimum od pet godina propisan za krivično djelo po presudi od 29. septembra 2015. godine.

Prema tome, u konkretnom slučaju kada pitanje krivice za tačno određeno krivično djelo nije sporno, za koje je zakonom utvrđena kazna zatvora u određenim granicama koje apelant izdržavanjem kazne još nije dosegao - ni zadržavanje apelanta na izdržavanju kazne zatvora nakon „osude“ za krivično djelo nije suprotno zakonu. U okolnostima konkretnog slučaja, Ustavni sud primjećuje da je presuda Apelacijskog vijeća ukinuta samo u pogledu jedne tačke izreke presude i u odnosu na odluku o kazni, ali koja će biti izrečena i koja je zakonom propisana za navedeno krivično djelo, te će samo njena visina zavisiti od odluke Suda BiH po tački 3. presude. To, prema mišljenju Ustavnog suda, nije dovelo do prekida uzročne veze između osuđujuće presude kojom je utvrđena apelantova krivica i apelantovog zadržavanja na izdržavanju kazne zatvora do konačne odluke o visini kazne. Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju postoji dovoljna uzročna veza između prvobitne presude i nastavka zadržavanja apelanta na izdržavanju kazne zatvora do donošenja nove odluke.

Imajući u vidu praksu Evropskog suda za ljudska prava, Ustavni sud smatra da je apelantovo zadržavanje na izdržavanju kazne zatvora, odnosno lišavanje slobode bilo u skladu sa domaćim zakonom i sa Evropskom konvencijom, te da na zakonitost apelantovog lišenja slobode, odnosno njegovog daljeg zadržavanja na izdržavanju kazne zatvora, u smislu značenja člana 5. stav 1. tačka a) Evropske konvencije, nije uticala okolnost da je osporena presuda Apelacijskog vijeća ukinuta u jednom njenom dijelu.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP 1272/18 od 23. aprila 2018. godine)

PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE

Pravo na pristup sudu

Postoji kršenje prava na pristup sudu kao jednog od elemenata prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda jer je apelantu zbog prekida postupka tokom dužeg vremenskog perioda (punih 12 godina od prekida postupka, odnosno skoro 14 godina od podnošenja tužbe) skoro onemogućeno da dođe do meritorne odluke o njegovom zahtjevu za zaštitu prava iz radnog odnosa.

Iz obrazloženja:

U vezi s prigovorima apelanta koji se suštinski odnose na kršenje prava na pristup sudu zbog prekida postupka i nemogućnosti dobijanja sudske odluke duži vremenski period, Ustavni sud ukazuje na to da je u svojoj dosadašnjoj praksi prihvatio da je u predmetima koji pokreću to pitanje član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i član 6. stav 1. Evropske konvencije primjenjiv (vidi, AP 177/12, zatim odluke br. AP 1463/05 od 12. septembra 2006. godine i AP 70/05 od 22. aprila 2005. godine, dostupne na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba).

Ustavni sud ponovo ukazuje na citiranu odluku AP 177/12 u kojoj je u gotovo identičnim činjeničnim i pravnim okolnostima, oslanjajući se na relevantnu sudsku praksu Evropskog suda za ljudska prava u predmetu *Multiplex protiv Hrvatske* (vidi, Evropski sud, aplikacija broj 58112/00, presuda od 10. jula 2003. godine) utvrdio kršenje prava na pristup sudu. Naime, Ustavni sud je u citiranoj odluci, polazeći od stavova Evropskog suda iznesenih u odluci *Multiplex protiv Hrvatske*, koji su u relevantnom dijelu citirani, zaključio „da je u konkretnom slučaju zbog onemogućavanja da apelant dođe do meritorne odluke o njegovom zahtjevu građanskopravne prirode u periodu od preko četiri godine (koliko je proteklo od prekida postupka), odnosno u periodu od devet godina (koliko je proteklo od pokretanja postupka), povrijeđeno apelantovo pravo na pristup sudu kao element prava na pravično suđenje iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije“. Ustavni sud takođe podsjeća da je u citiranoj odluci, u cilju potpune zaštite prava apelanta, naložio Opštinskom sudu da, po hitnom postupku, donese odluku

u predmetu koji se odnosi na promjenu lica ovlaštenog za zastupanje tuženog u sudskom registru, uzevši u obzir da je nastavak parničnog postupka zapravo uslovljen okončanjem tog postupka.

Budući da predmetna apelacija pokreće isto činjenično i pravno pitanje jer se i u konkretnom slučaju radi o prekidu postupka koji traje punih 12 godina, a gotovo 14 godina od podnošenja tužbe za zaštitu prava iz radnog odnosa, pri čemu je potpuno neizvjesno kada će se ispuniti uslovi za nastavak postupka, Ustavni sud ne vidi razlog da u konkretnom slučaju ne podrži svoju praksu i iz istog razloga utvrdi kršenje apelantovog prava na pristup sudu kao segment prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Ustavni sud podsjeća da je u cilju potpune zaštite prava apelanta u citiranom predmetu pored deklaratorne odluke o kršenju prava apelanta na pristup sudu, Opštinskom sudu naloženo da po hitnom postupku provede postupak upisa lica ovlaštenog za zastupanje u sudski registar.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP 5050/15 od 13. marta 2018. godine)

PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE

Naknada štete

Način na koji je drugostepeno vijeće Suda BiH primijenilo odredbu člana 196. stav 1. tačka (4) Zakona o parničnom postupku pred Sudom BiH, cijeneći da je materijalno pravo i pored postojanja osnova za naknadu štete u prvostepenom postupku pogrešno primijenjeno - proizvoljan je i stoga predstavlja kršenje apelantovog prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine.

Iz obrazloženja:

Iz obrazloženja navedene presude proizilazi da je apelant činjenične tvrdnje iz tužbe (osnova i visine zahtjeva) potkrijepio materijalnim dokazima, između ostalog i u pogledu visine postavljenog tužbenog zahtjeva (računi taksi prevoznika) koji, kako proizilazi iz obrazloženja drugostepene presude, u smislu dokazivanja da je apelant zaista imao potrebu za prevoz u relevantnom periodu, nisu bili sporni. Za

drugostepeno vijeće je, međutim, bila sporna vrsta usluge, i to u vezi s uobičajenim i stvarnim apelantovim potrebama. U tom smislu je u obrazloženju presude kojom je apelantov tužbeni zahtjev odbijen, pri nespornim činjenicama da je apelantu kao 100 odsto invalidu tužena neosnovano oduzela vozilo prilagođeno njegovim potrebama, obrazloženo da je apelant propustio dokazati da je u relevantnom periodu „imao potrebu za prevozom radi obavljanja zdravstvenih pregleda i zdravstvene usluge“, odnosno da nije predložio dovoljno odgovarajućih dokaza kojim se utvrđuje tačna visina iznosa pretrpljene štete.

Po mišljenju Ustavnog suda, navedeno obrazloženje nije prihvatljivo, prije svega, u kontekstu odredbe člana 13. Zakona o parničnom postupku pred Sudom BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 36/04, 84/07 i 58/13) i principa slobodne ocjene dokaza koji je afirmisan i u odredbi člana 94. istog zakona (kojom je propisano da sud o visini zahtjeva može odlučiti po svojoj procjeni ako se utvrdi da stranci pripada pravo na naknadu štete, na novčani iznos ili na zamjenjive stvari, ali se tačna visina iznosa, odnosno količina stvari ne može utvrditi), a s tim u vezi ni odredbi iz čl. 154. stav 1. i 190. ovog zakona. Ovo naročito jer iz činjenica konkretnog predmeta proizilazi da osnov tužbenog zahtjeva nije bio sporan ni u prvostepenom postupku, a ni u postupku odlučivanja o žalbi, već se za drugostepeno vijeće kao sporno postavilo pitanje „kvaliteta i kvantiteta“ apelantovih dokaza u smislu visine štete koji su od strane prvostepenog suda prihvaćeni.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP 4765/15 od 17. januara 2018. godine)

PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE

Stanarsko pravo

Nema povrede prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda kada je Vrhovni sud detaljno i jasno obrazložio svoju odluku u pogledu utvrđenog činjeničnog stanja i primjene relevantnih odredaba Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima, a takvo obrazloženje Ustavni sud ne smatra proizvoljnim.

Iz obrazloženja:

Ustavni sud zapaža da je Vrhovni sud, suprotno apelacionim navodima, dao jasne i argumentovane razloge za svoj zaključak da je apelant stekao stanarsko pravo ili pravo koje odgovara tom pravu iz istog stambenog fonda bivše JNA ili novoformiranih fondova oružanih snaga država nastalih na prostorima bivše SFRJ. U vezi s tim, Ustavni sud ukazuje da iz odredbe člana 3a. stav 2. Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima („Službene novine Federacije BiH“ br. 11/98, 38/98, 12/99, 27/99, 43/99 i 54/01) proizilazi da pravo na povrat stana nema lice koje je iz istog stambenog fonda bivše JNA ili novoformiranih fondova oružanih snaga država nastalih na prostorima bivše SFRJ - stekao novo stanarsko pravo ili pravo koje odgovara tom pravu. Dakle, iz navedene odredbe proizilazi da pravo na povrat stana nema lice koje je takvo pravo ostvarilo, kao što je to slučaj u konkretnom predmetu s obzirom da je apelant zaključenjem ugovora o zakupu od 21. juna 2006. godine stekao pravo na zakup trosobnog stana u Beogradu na neodređeno vrijeme koje odgovara stanarskom pravu na predmetnom stanu.

Pri tome, Ustavni sud zapaža da je Vrhovni sud imao u vidu stav Ustavnog suda izražen u predmetu AP 1207/08 tač. 32, kao i stav Evropskog suda za ljudska prava izražen u predmetu *Mago i dr. protiv Bosne i Hercegovine*, presuda od 3. maja 2012. godine u kojoj je Evropski sud u pogledu određenih aplikanata, zaključio da nije došlo do povrede njihovog prava na imovinu budući da su ti aplikanti „u međuvremenu stekli ekvivalentna prava u drugim bivšim republikama SFRJ“ (tačka 104).

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP 3839/15 od 27. februara 2018. godine)

PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE

Izvršenje rješenja

U okolnostima konkretnih slučaja apelantima još uvijek nije povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Iz obrazloženja:

U konkretnom slučaju apelanti smatraju da im je zbog neprovođenja rješenja o izvršenju navedenih u izreci ove odluke povrijeđeno pravo na pravično suđenje. Ustavni sud zapaža da je Opštinski sud, po prijedlozima apelanata, donio predmetna rješenja o izvršenju u periodu od 9. maja 2016. do 19. decembra 2016. godine. Ustavni sud, takođe, zapaža da je Opštinski sud ubrzo nakon donošenja rješenja o izvršenju, tj. u periodu od 27. juna 2016. do 1. februara 2017. godine, predmetna rješenja dostavio Union banci d.d. Sarajevo, kao poslovnoj banci kod koje izvršenik ima transakcijske račune. Union banka je navedena rješenja o izvršenju primila u periodu od 4. jula 2016. do 6. februara 2017. godine, te da ih je registrovala u svojoj Jedinstvenoj bazi.

Imajući u vidu da pojedini apelanti na provođenje rješenja o izvršenju čekaju najduže jednu godinu i šest mjeseci, dok neki od njih čekaju nepunu godinu dana, Ustavni sud smatra da se navedeni period u kojem nisu provedena rješenja o izvršenju ne može smatrati nerazumnim, odnosno da u takvim okolnostima još uvijek nije došlo do povrede prava apelanata na pravično suđenje.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP 29/17 od 31. januara 2018. godine)

PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE

Ocjena dokaza

Ne postoji povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda kada u okolnostima konkretnog slučaja nema ništa što bi uputilo na zaključak da je presude zasnivaju na dokazima na kojim se ne mogu zasnovati, te da je izostala brižljiva i savjesna ocjena dokaza, pa da je zbog toga prekršeno apelantovo pravo na odbranu, pretpostavka nevinosti, jednakost stranaka u postupku, suđenje pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, da je povrijeđen krivični zakon, te najzad da osporene odluke ne zadovoljavaju standard obrazložene presude.

Iz obrazloženja:

Ustavni sud zapaža da iz obrazloženja osporene presude Vrhovnog suda kojom je odlučeno o apelantovoj žalbi, proizlazi da je Vrhovni sud ispitujući svaki od navoda iz žalbe najprije ponudio razloge i obrazloženja zbog kojih ih smatra neosnovanim, te se zatim pozvao i saglasio sa razlozima i obrazloženjima iz presude Okružnog suda u vezi s konkretnim žalbenim navodom. Nadalje, iz obrazloženja odluke Vrhovnog suda kojom je odlučeno o apelantovom zahtjevu za zaštitu zakonitosti - proizlazi da je apelant ponovio identične navode kao i u žalbi o navodnoj povredi prava na odbranu i povredi krivičnog zakona. Stoga, a imajući u vidu citirane stavove, činjenice da je u ovom dijelu apelant upućen na razloge i obrazloženja iz presude Vrhovnog suda kojom je odlučeno o njegovoj žalbi, suprotno apelantovim tvrdnjama - ne upućuje na zaključak o manjkavosti obrazloženja osporenih odluka.

Apelant tvrdi i da je povrijeđen krivični zakon jer se u radnjama, kako su opisane u izreci presude ne stiču obilježja krivičnog djela za koje je oglašen krivim, kao i zbog činjenice da u izreci presude Okružnog suda nije označen oblik vinosti. Imajući u vidu opširnu elaboraciju Okružnog, te Vrhovnog suda najprije o elementima konkretnog krivičnog djela, te zbog čega se u konkretno navedenim radnjama apelanta i stiču obilježja djela, kao i razloge i obrazloženja koje je Okružni sud ponudio u vezi sa zaključkom da je apelant postupao s direktnim umišljajem - proizilazi da je ovaj dio apelant ovih navoda očigledno neosnovan.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP 4034/15 od 17. januara 2018. godine)

PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE

Obrazloženje presude

Nema povrede prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda kada u obrazloženju osporenih odluka nema ničega što ukazuje na proizvoljnu primjenu relevantnih propisa na apelantovu štetu, niti je bilo procesnih propusta na koje je ukazivao apelant, te kada je redovni sud za svoje odluke dao argumentovane i jasne razloge.

Iz obrazloženja:

Ustavni sud naglašava da obrazloženja osporenih presuda zadovoljavaju standarde prava na pravično suđenje, te da su, nasuprot apelantovom mišljenju, jasna i logična i da nema elemenata koji ukazuju na to da je procjena činjenica i dokaza izvršena proizvoljno i na apelantovu štetu, niti da je primjena materijalnog i procesnog prava bila proizvoljna u osporenim odlukama. Dakle, ocjenjujući predmetni postupak u cjelini i uzimajući u obzir sve navedeno, Ustavni sud smatra da razlozi koje su naveli redovni sudovi za svoje odlučene nisu proizvoljni, odnosno da su osporene odluke obrazložili na argumentovan i jasan način koji je u potpunosti u skladu sa standardima Evropske konvencije.

Imajući u vidu okolnosti konkretnog slučaja i relevantne odredbe Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima („Službeni list SFRJ“ br. 6/80 i 36/90 i „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 38/93) i Zakona o stvarnim pravima („Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 124/08, 58/09 i 95/11), Ustavni sud smatra da iz činjenica predmeta i osporenih odluka ne proizlazi bilo kakva proizvoljnost u postupanju, utvrđivanju činjeničnog stanja predmeta i u primjeni materijalnog i procesnog prava redovnih sudova. Stoga su apelantovi navodi da mu je osporenim odlukama povrijeđeno pravo na pravično suđenje zbog nepravilno utvrđenog činjeničnog stanja i proizvoljne primjene materijalnog i procesnog prava, prema mišljenju Ustavnog suda, neosnovani.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP 2446/15 od 6. decembra 2017. godine)

PRAVO NA PRIVATNI I PORODIČNI ŽIVOT

U konkretnom slučaju postoji kršenje prava na poštovanje porodičnog života iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, jer su se redovni sudovi nezakonito umiješali u pravo na porodični život apelanta kada su ga obavezali na plaćanje izdržavanja maloljetnoj tužiteljki tri godine unazad od momenta podnošenja tužbe primjenom člana 372. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima, a nisu primijenili član 259., odnosno 263. stav 2. Porodičnog zakona kao *lex specialis* zakona koji se morao primijeniti na konkretnu situaciju, te kada osporenim odlukama redov-

nih sudova prilikom utvrđivanja visine izdržavanja koju apelant treba plaćati u buduće, tj. procenta od ličnog dohotka apelanta - nije uspostavljena razumna relacija proporcionalnosti između miješanja i zakonitog cilja kojem se teži.

Iz obrazloženja:

U konkretnom slučaju, po mišljenju Ustavnog suda, Porodični zakon je višestruko *lex specialis* u odnosu na Zakon o obligacionim odnosima. Porodični zakon („Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 54/02, 41/08 i 63/14) sadrži norme iste pravne snage kao Zakon o obligacionim odnosima ali je kasnije donesen. Pored toga, Zakon o obligacionim odnosima generalno propisuje rokove zastare koji vrijede u svim slučajevima, izuzev ukoliko je isto pitanje na drukčiji način riješeno drugim specijalnim zakonom, a upravo je to slučaj sa Porodičnim zakonom koji u okviru porodičnopravnih odnosa reguliše i pitanje izdržavanja, i to na drukčiji način nego Zakon o obligacionim odnosima.

Zbog svega navedenog, u konkretnom slučaju redovni sudovi nisu mogli primijeniti odredbe člana 372. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima na pitanje izdržavanja, već su bili dužni primijeniti relevantne odredbe čl. 259. ili 263. Porodičnog zakona (na koje su se takođe pozvali) kao *lex specialis*, čijom primjenom su apelanta kao lice koje je dužno da daje izdržavanje mogli obavezati da daje izdržavanje samo za ubuduće. Ovakvo propisivanje, po mišljenju Ustavnog suda, ima svoj *ratio legis*. Naime, ovakvim propisivanjem onemogućava se prekomjerno nagomilavanje neisplaćenih potraživanja izdržavanja na strani lica koje je dužno da daje izdržavanje i dovođenje tog lica u teško materijalno stanje, a na strani primaoca izdržavanja nemogućnost realizacije izdržavanja.

Imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud smatra da se Okružni sud, svojom odlukom kao konačnom u konkretnoj pravnoj stvari, nezakonito umiješao u apelantov porodični život kada ga je obavezao da na ime izdržavanja maloljetne tužiteljke za period od tri godine unazad od dana podnošenja tužbe isplati precizirani novčani iznos. Stoga, Ustavni sud neće ispitivati da li je to miješanje bilo u javnom interesu i da li je bilo proporcionalno.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP 4636/15 od 10. aprila 2018. godine)

PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE, ZABRANA DISKRIMINACIJE I DJELOTVORAN PRAVNI LIJEK

Postoji povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u odnosu na donošenje odluke „u razumnom roku“ kada je postupak u relevantnom periodu trajao 17 godina budući da se tako dugo trajanje postupka ne može opravdati bilo kakvim relevantnim razlozima, pri čemu Ustavni sud zapaža da je od podnošenja tužbe do pravosnažnog okončanja postupka prošlo ukupno 30 godina, a evidentno je da je takva „nerazumna“ dužina zapravo uslovljena postupanjem prvostepenog suda. S druge strane, nema kršenja prava iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u vezi s pravom na pravično suđenje jer apelanti u konkretnom okolnostima nisu ponudili dokaze da su primjenom materijalnog zakona drugačije tretirani u odnosu na druga lica u istoj situaciji, niti je to vidljivo iz činjenica predmeta.

Iz obrazloženja:

Ustavni sud napominje da je zabrana diskriminacije akcesorno pravo, a to znači da ovaj član ne osigurava nezavisno i samostalno pravo, već se, prema ovom članu, na diskriminaciju može pozvati samo u vezi s „uživanjem prava i sloboda garantovanih Evropskom konvencijom“. Ustavni sud podsjeća na praksu Evropskog suda za ljudska prava prema kojoj diskriminacija postoji samo ako se lice ili grupa lica u istoj situaciji različito tretiraju, a ne postoji neko objektivno i razumno opravdanje za različit tretman (vidi Evropski sud, *Belgijski predmet o jezicima*, presuda od 23. jula 1968, serija A broj 6). U konkretnom slučaju Ustavni sud smatra da apelanti zabranu diskriminacije dovode u vezu s pravom na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije. Pri tome, ukazuju na okolnosti koje se tiču primjene materijalnog prava, pa kako drugačiji tretman u odnosu na druga lica u istoj situaciji nisu ničim potkrijepili, niti je to vidljivo iz činjenica predmeta - proizlazi da su navodi o povredi člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije u vezi s pravom iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, takođe, neosnovani.

U vezi s navodima apelanata o kršenju prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije, Ustavni sud ukazuje na to da ova odredba ima supsidijarni karakter i da se primjenjuje samo u vezi s drugim pravom zaštićenim Evropskom konvencijom. Iako apelanti nisu eksplicitno naveli u odnosu na koje pravo im je navodno uskraćeno pravo na djelotvoran pravni lijek, proizlazi da se ovi navodi odnose na pravo na pravično suđenje. U vezi s tim, Ustavni sud zapaža da su apelanti imali i koristili mogućnost zakonom propisanih pravnih lijekova u predmetnom parničnom postupku (podnošenje tužbe i žalbe i izjavljivanje revizije). Činjenica da ti pravni lijekovi nisu rezultirali odlukama u korist apelanata - ni na koji način ne dovodi u pitanje njihovu dostupnost ili efikasnost, niti na bilo koji način pokreće pitanja po članu 13. Evropske konvencije.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP 2964/15 od 20. decembra 2017. godine)

PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE, PRAVO NA IMOVINU I PRAVO NA NEDISKRIMINACIJU

Ne postoji kršenje člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda kada su redovni sudovi u osporenim odlukama dali jasna i razumna obrazloženja u kojima nema proizvoljnosti kako u pogledu ocjene dokaza, utvrđivanja činjeničnog stanja tako i u pogledu primjene relevantnih zakonskih propisa. Takođe, nema ni kršenja prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1. uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, niti prava na nediskriminaciju iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. ove konvencije u situaciji kada apelant kršenje navedenih prava zasniva na navodima o kršenju prava na pravično suđenje, a neosnovanost takvih tvrdnji Ustavni sud je obrazložio razmatrajući prigovore vezane za kršenje prava na pravično suđenje.

Iz obrazloženja:

Ustavni sud, prije svega, podsjeća da, prema praksi Evropskog suda za ljudska prava, pravo pojedinca na ugled predstavlja element

njegovog „privatnog života“ zaštićenog članom 8. Evropske konvencije (vidi Evropski sud, *Chauvy i drugi protiv Francuske*, broj 64915/01, stav 70, ECHR 2004-VI; *Pfeifer protiv Austrije*, broj 12556/03, stav 38, ECHR 2007-XII i *Petrina protiv Rumunije*, presuda od 14. oktobra 2008. godine, predstavka broj 78060/01, stav 28). Osnovna svrha člana 8. Evropske konvencije je zaštita pojedinaca od arbitrarnih miješanja vlasti u njihova prava garantovana članom 8. Evropske konvencije (vidi Evropski sud, *Kroon protiv Holandije*, presuda od 27. oktobra 1994. godine, serija A, broj 297-C, stav 31). Član 8. Evropske konvencije štiti pravo pojedinca na poštovanje njegovog „privatnog života“ i predviđa da se javna vlast neće miješati u vršenje ovog prava, osim u slučajevima iz stava 2. tog člana (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu, broj AP 21/14 od 10. novembra 2016. godine, stav 29, dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba).

Ustavni sud zapaža da je u spornom članku objavljen intervju sa opštinskim vijećnikom - prvotuženim u kojem je on iznio svoje stavove u vezi trošenja sredstava iz budžeta opštine u vezi sa isplatom sredstava za prevoz učenika, kao i naknade za opštinske vijećnike iz opštinskog budžeta. Iz osporenih presuda redovnih sudova proizlazi da je navedeni intervju sa prvotuženim bio posljedica dešavanja na 9. i 10. sjednici opštinskog vijeća na kojima je prvotuženi postavljao pitanja u vezi sa navedenim isplatom iz budžeta. S tim u vezi, proizlazi da je povod za nezadovoljstvo prvotuženog - opštinskog vijećnika zbog kojeg je iznio sporno izražavanje bilo to što opštinski vijećnici nisu dobili analitičkih kartica u pisanom obliku o korištenju sredstava iz opštinskog budžeta a što je bila ranija praksa za vrijeme mandata bivšeg načelnika. Zbog toga je u spornom članku prvotuženi iznio svoje sumnje i kritike povodom rada opštinskih službi u vezi korištenja sredstava iz budžeta opštine, te da je u tom kontekstu pomenuo i institucija načelnika opštine.

Ustavni sud primjećuje da su redovni sudovi, prilikom razmatranja da li se u konkretnom slučaju radi o vrijednosnom sudu koji ne podliježe obavezi dokazivanja ili činjenicama koje se mogu dokazati, u osporenim presudama zauzeli stav da se u konkretnom slučaju ipak radi o vrijednosnom sudu, odnosno mišljenju prvotuženog o apelantu kao načelniku, odnosno o instituciji načelnika, a ne o apelantu kao privatnom pojedincu. U vezi s tim, Ustavni sud podsjeća na vlastitu i praksu Evropskog suda prema kojoj se mora praviti razlika između

činjenica i vrijednosnih sudova, pri čemu ovi drugi nisu podložni dokazivanju. Klasifikacija neke izjave kao činjenice ili vrijednosnog suda je pitanje koje, prvenstveno, spada u prostor slobodne procjene državnih organa, a posebno domaćih sudova (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu, broj AP 5411/15 od 13. marta 2018. godine, dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba, stav 35). Međutim, čak i kad izjava predstavlja vrijednosni sud, mora postojati dovoljna činjenična osnova koja će podržati takvu izjavu (vidi, Ustavni sud Odluka o dopustivosti i meritumu, AP787/04 od 20. decembra 2005. godine, tačka 36). Osim toga, niko ko se upusti u neku debatu od javnog interesa, uključujući i novinare, ne smije prekoračiti određene granice, *inter alia*, u interesu „zaštite ugleda i prava drugih“, ali je dozvoljeno pretjerivanje, pa čak i provokacija, ili drugim riječima, dozvoljene su do određene granice, neumjerene izjave (vidi, Evropski sud, *Lindon, Otchakovsky-Laurens i July protiv Francuske*, presuda od 22. oktobra 2007. godine, apl. br. 21279/02 i 36448/02, tačka 56., sa daljnjim referencama).

Slijedom navedenog, uzimajući u obzir sporno izražavanje, kao i okolnosti konkretnog slučaja, Ustavni sud u zaključku redovnih sudova o tome da sporno izražavanje predstavlja vrijednosni sud, a ne činjenice - ne vidi bilo kakvu proizvoljnost. Naime, po mišljenju Ustavnog suda, redovni sudovi su u usporenim presudama napravili jasnu distinkciju između vrijednosnog suda i činjenica, te dali jasne i razumne razloge zbog čega sporno izražavanje ne predstavlja klevetu u smislu Zakona o zaštiti od klevete, kao i zbog čega nema ni osnova za naknadu nematerijalne štete kao vida satisfakcije.

Dalje, Ustavni sud zapaža da se navedeno sporno izražavanje ne može dovesti u vezu sa apelantom kao privatnom osobom i njegovim privatnim životom, već se isključivo odnosi na njega kao javnu ličnost, odnosno načelnika opštine koji je s tim u vezi dužan da podnese veći stepen tolerancije u odnosu na kritičke komentare od običnog privatnog pojedinca. Pri tome, proizlazi da tuženi prilikom pribavljanja informacija, kao i prilikom iznošenje i prenošenja spornog izražavanja - ni na koji način nisu postupali zlonamjerno. S tim u vezi, Ustavni sud podsjeća da je Evropski sud u svojoj praksi utvrdio da opšti zahtjev za novinare da se sistematski i formalno distanciraju od sadržaja citata koji može uvrijediti ili izazvati druge ili nanijeti štetu njihovom ugledu - nije pomirljiv sa ulogom štampe da daje informacije o tekućim

događanjima, mišljenjima i idejama (vidi Evropski sud *Thoma protiv Luksemburga* presuda od 29. marta 2001. godine, stav 64).

Imajući u vidu sve navedeno, po mišljenju Ustavnog suda, proizlazi da je miješanje u apelantovo pravo na ugled u konkretnom slučaju proporcionalno zakonitom cilju kome se teži, odnosno da je bilo neophodno u demokratskom društvu u smislu člana 8. stav 2. Evropske konvencije. Prema tome, po mišljenju Ustavnog suda u konkretnom slučaju osporenim odlukama redovnih sudova uspostavljena je pravična ravnoteža između dva jednako zaštićena prava (prava na ugled i prava na slobodu izražavanja).

(*Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP 63/16 od 23. aprila 2018. godine*)

PRAVO NA IMOVINU

Postoji kršenje prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1. uz Evropsku konvenciju u situaciji kada osporenim odlukom, koja je utemeljena na zakonu i donesena u javnom interesu, nije postignuta pravična ravnoteža između zaštite apelantove imovine i zahtjeva javnog interesa.

Iz obrazloženja:

U odnosu na konkretni predmet Ustavni sud zapaža da se u konkretnom slučaju radi o specifičnom postupku u kojem je o apelantovom zahtjevu za povrat u posjed odlučivala Komisija za raseljena lica i izbjeglice (CRPC) BiH, a nakon što joj je istekao mandat Sud BiH je shodno članu 64. stav 2. Zakona o upravnim sporovima Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“ br. 19/02. 88/07, 83/08 i 74/10) donio presudu koja u svemu zamjenjuje konačni upravni akt. Nadalje, Ustavni sud ističe da se Sud BiH u osporenim odlukama u prilog svojih zaključaka pozvao na odluku Evropskog suda za ljudska prava u predmetu *Tihomir Aleksić protiv Bosne i Hercegovine*.

U odnosu na konkretni predmet koji razmatra Ustavni sud primjećuje da je predmet *Tihomir Aleksić protiv BiH*, sličan predmetu apelanta. Ustavni sud ističe da je u provedenom predmetnom postupku utvrđeno da apelant ima pravno valjan ugovor o otkupu predmetnog

stana, te da ima pravo na naknadu prema Zakonu o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo, kao i da se nalazi u postupku rješavanja stambenog pitanja u Republici Srbiji.

Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zaključuje da je u apelantovom slučaju primjenjiva praksa Ustavnog suda u predmetima br. AP 1205/08 i AP 726/15 u kojima su redovni sudovi utvrdili da su apelanti zaključili pravno valjan ugovor o kupoprodaji vojnih stanova i u kojima je Ustavni sud utvrdio povredu prava apelanata na imovinu, te odluku dostavio Vladi Federacije BiH radi određivanja naknade u skladu sa standardima iz Odluke broj U 15/11.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP 4728/15 od 10. aprila 2018. godine)